

позиції в провідних промислових монополіях та банках, що свідчить про формування інсайдерської моделі корпоративного управління [7, С. 465-466].

Зазначимо, що даний перелік чинників формування німецької моделі фінансового ринку не є вичерпним та дає простір для подальших досліджень. Але ці фактори є взаємопов'язаними та взаємозалежними, формуючи уявлення не лише про історичні події, а й про перспективи розвитку національних фінансових систем за німецькою моделлю.

Перелік використаних джерел:

1. Король М.М. Сутність та особливості функціонування моделей фінансових систем в умовах глобалізації. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Економіка і управління. Том 31 (70). № 4. 2020. С. 5-9. DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-4-2>

2. Лук'янець О. В. Особливості моделей фінансових систем. *Торгівля, комерція, підприємництво*: зб. наук. пр. Львів : Львівська комерційна академія, 2013. Вип. 15. 210 с. С. 75–79. URL: http://journals-lute.lviv.ua/journal/15_2013/18.pdf (дата звернення 15.01.2024)

3. Бонвеч Б., Галактионов Ю. История Германии : в 3 т. Т. 2: От создания Германской империи до начала XXI века. М. 2008. 672 с.

4. Боднарчук Т., Свідер О. «Політико-економічна доктрина формування національної економіки: з історії розвитку німецької держави». *Економіка та суспільство*. 2023. (50). DOI: 10.32782/2524-0072/2023-50-2.

5. Harding Ch. , Joshua J. Cartels in Europe, 1870–1945: Das Kartellproblem. DOI: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199551484.003.0004>

6. Крозиг Л. Как финансировалась Вторая мировая война. М.: АСТ; СПб.: Полигон. 1998. 528 с.

7. Германская история в новое и новейшее время. Том 2. Под ред. Сказкин С.Д. и др.; Изд-во: М.: Наука, 1970 г. 582 с.

Ірина Чайка

Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ТА СТРАХУВАННЯ В МІЖНАРОДНИХ СПІЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ У ВІДНОВЛЮВАНІЙ ЕНЕРГЕТИЦІ

Управління ризиками та страхування в міжнародних спільних підприємствах у сфері відновлюваної енергетики є ключовими аспектами успішної діяльності в цій галузі. Відновлювана енергетика є однією з найбільш зростаючих галузей у світі, але вона пов'язана зі значними ризиками, які можуть вплинути на фінансову стабільність та розвиток підприємств, оскільки, ризики відновлюваної енергетики можуть включати в себе непередбачувані зміни в законодавстві щодо енергетики та екології, зміни у підтримці від держави та коливання в цінах на енергоресурси. Такі фактори можуть серйозно підірвати

прибутковість та стабільність підприємства. Управління цими ризиками включає в себе аналіз та оцінку потенційних загроз, розробку стратегій для їх зменшення та впровадження заходів щодо мінімізації впливу негативних подій.

Страховання виступає як додатковий захист проти ризиків, пов'язаних зі змінами у законодавстві, технологічними збоями, природними катастрофами та іншими непередбачуваними подіями. При цьому підприємства можуть страхувати свої активи, виробництво та відповідальність від можливих збитків. Це дозволяє зменшити фінансові втрати в разі негативних подій та забезпечити стабільність бізнесу. Загалом, ефективне управління ризиками та використання страхування є критичними елементами успішного функціонування міжнародних спільних підприємств у секторі відновлюваної енергетики [1]. Підприємства повинні постійно оцінювати свій ризик-профіль та адаптувати свої стратегії та політики страхування відповідно до змін на ринку та у законодавстві, щоб забезпечити стабільність та сталість у своїй діяльності.

Управління ризиками та страхування в міжнародних спільних підприємствах у сфері відновлюваної енергетики також включає в себе аналіз та управління фінансовими ризиками. Одним з основних фінансових ризиків для таких підприємств є валютний ризик, пов'язаний з коливанням валютних курсів. Зміни в курсах валют можуть значно вплинути на вартість інвестицій та операційні витрати, особливо якщо підприємство працює в кількох країнах з різними валютами. Для зменшення цього ризику підприємства можуть використовувати фінансові інструменти, такі як валютні ф'ючерси та опціони, а також укладати угоди з обміну валют.

Підприємства відновлюваної енергетики також стикаються з технологічними ризиками, пов'язаними з нестабільністю та обмеженістю технологій в цій галузі. Нові технології можуть виявитися неефективними або непридатними для практичного застосування, або ж можуть бути недостатньо розвинутими для широкого масштабу виробництва. Для зменшення цього ризику підприємства повинні проводити детальні дослідження та тестування перед впровадженням нових технологій, а також розробляти альтернативні плани дії у разі невдачі. Природні катастрофи та екологічні чинники також можуть становити значний ризик для міжнародних спільних підприємств у відновлюваній енергетиці [2]. Такі події можуть призвести до знищення інфраструктури, збитків для навколишнього середовища та перерв у виробництві, що може суттєво позначитися на фінансовому стані підприємства. Для зменшення цього ризику підприємства можуть укладати страхові поліси на випадок природних катастроф та екологічних аварій, а також вживати заходів для запобігання та мінімізації впливу таких чинників.

Додатково, управління ризиками та страхування в міжнародних спільних підприємствах у сфері відновлюваної енергетики включає аспекти пов'язані з політичними ризиками. Політичні зміни, включаючи зміни в правовому регулюванні, податкові реформи та геополітичні конфлікти, можуть значно вплинути на умови діяльності підприємств у цій галузі [3]. Наприклад, введення нових обмежень на використання альтернативних джерел енергії або зміни

відомчої політики щодо субсидій можуть вплинути на рентабельність та конкурентоспроможність відновлюваних енергетичних проєктів.

Управління ризиками включає в себе також забезпечення безпеки праці та здоров'я працівників, а також забезпечення дотримання екологічних стандартів та відповідність нормам сталого розвитку. Недотримання цих вимог може призвести до штрафів, судових справ, збитків для репутації та інших негативних наслідків для підприємства. Тому підприємства повинні мати ефективні системи управління якістю та середовищем, а також вести постійний моніторинг та аудити, щоб впевнитися у виконанні всіх необхідних вимог [4].

Управління ризиками та страхування в міжнародних спільних підприємствах у сфері відновлюваної енергетики є важливою складовою стратегічного управління, оскільки ця галузь є однією з найбільш динамічних та швидкозмінних в сучасному світі. Основні виклики та стратегії управління ризиками в таких підприємствах включають:

- аналіз ризиків: першим кроком управління ризиками є ідентифікація, аналіз та оцінка потенційних загроз. Для цього підприємства проводять комплексний аналіз зовнішнього середовища, внутрішніх факторів та особливостей ринку відновлюваної енергетики;

- диверсифікація портфеля проєктів: щоб зменшити ризик концентрації, підприємства можуть розглядати можливості диверсифікації свого портфеля проєктів за типами відновлюваної енергії, регіонами та технологіями;

- управління фінансовими ризиками: валютний ризик, відсоткові ризики та ризики зміни цін на енергоносії є серйозними факторами, що впливають на фінансову стабільність підприємств. Управління цими ризиками включає в себе використання фінансових інструментів, таких як ф'ючерси та опціони, а також активне управління валютними позиціями;

- технологічні ризики та інновації: швидкий темп розвитку технологій у сфері відновлюваної енергетики створює як можливості, так і ризики для підприємств. Управління цими ризиками вимагає впровадження механізмів контролю за технологічними інноваціями та стратегій для швидкого адаптування до нових тенденцій;

- страхування: є важливим інструментом для захисту підприємства від ризиків, пов'язаних зі збитками, спричиненими природними катастрофами, технологічними збоями, політичними ризиками та іншими негативними подіями;

- управління політичними та регуляторними ризиками: зміни в законодавстві, політиці та регуляторному середовищі можуть суттєво вплинути на діяльність підприємства. Ефективне управління цими ризиками передбачає регулярний моніторинг законодавчих змін та розвиток відповідних стратегій реагування.

Загалом, управління ризиками та страхування в міжнародних спільних підприємствах у сфері відновлюваної енергетики вимагає інтегрованого підходу та постійного аналізу зовнішнього середовища. Підприємства повинні бути готовими до непередбачуваних подій та активно впроваджувати стратегії та заходи для зменшення ризиків і забезпечення сталого розвитку.

Варто також звернути увагу на соціальні ризики, які пов'язані з відносинами місцевих громад та стейкхолдерів. Підприємства відновлюваної енергетики часто здійснюють свою діяльність у віддалених або районах, що розвиваються де місцеві громади можуть бути чутливими до змін в їхньому оточенні [5]. Ефективне управління цими ризиками передбачає партнерство з місцевими громадами, виконання соціальних програм та взаємодію зі зацікавленими сторонами з метою забезпечення довгострокової сталості та прийняттям позитивних рішень для всіх сторін.

У кінцевому підсумку, управління ризиками та страхування в міжнародних спільних підприємствах у сфері відновлюваної енергетики вимагає комплексного підходу та постійного оновлення стратегій та політик. Підприємства повинні бути готові до непередбачуваних подій та активно працювати над зменшенням ризиків, щоб забезпечити стабільність, сталість та успішний розвиток у сучасному конкурентному середовищі.

Перелік використаних джерел:

1. Phoumin, H., Taghizadeh-Hesary, F., Kimura, F. Green Finance and Renewable Energy in ASEAN and East Asia. Taylor & Francis. Unlimited. 2023.
2. Ahmad, A. A., Suharko, A. B. Comparative Analysis of the Efficiency of the Top Ten Conventional Joint Venture Life Insurance Companies in Indonesia in the Period Before and During the Covid-19 Pandemic Using the Data Envelopment Analysis Method. Jurnal Ekonomi dan Bisnis Digital. 2023. № 2(3), 899-914.
3. SEN, Ishita. Regulatory limits to risk management. The Review of Financial Studies. 2023. № 36 (6). 2175-2223.
4. Gatti, Stefano. Project finance in theory and practice: designing, structuring, and financing private and public projects. Elsevier. 2023.
5. Younis, I., Shah, W. U., Missaoui, I., Tang, X. Exploring interconnectedness between climate change, renewable energy, technological innovation, and G-17 banking stock markets. Journal of Cleaner Production. 2024. 141667.

Дмитро Доброводський, Максим Живко
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ФРАГМЕНТАЦІЯ РИНКІВ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ТНК

Фрагментація ринків є ключовим феноменом у сучасній глобальній економіці, який відображає різноманітність умов та уподобань споживачів у різних країнах та регіонах. Цей явище є результатом культурних, легіслятивних, географічних та економічних різниць між ринками у різних частинах світу. Фрагментація ринків впливає на способи ведення бізнесу та вимагає від компаній адаптації своїх стратегій та підходів до кожного конкретного ринку. У цьому контексті розуміння фрагментації ринків та її впливу на підприємства є